

مصدر اصطلاحی - بقول بحر	بجائی رسا نم (ارو و) جگہ پر پہنچانا - مقام پر پہنچانا بجائی گنجیدن
-------------------------	---

کمال شادمانی نمودن مولف عرض کند کہ فارسیان	بجائی رسیدن استعمال - صاحب اندوکر
--	--

گویند کہ او از شادمانی در خودنی گنجد یا در جامه	عرض کند کہ معنی
---	-----------------

گنجد و نی گویند کہ در خانه نی گنجد پس مصادرا ص	حقیقی است یعنی بمقام و منزل رسیدن (نظیری)
--	---

در خود گنجیدن (در جامه گنجیدن) را کہ بجای	آزادگان بجائی رسیدند و تا آن زمان رہرواں کہ
---	---

خوش می آید بہ تمہیم جای آوردن دست نباشد	گرد پس کارواں خوردارو و) جگہ پر پہنچاند مقام
---	--

(ارو و) جامہ میں بچولانہ سمانا - دیکھو استخوان در	پہنچنا - منزل پر پہنچنا -
---	---------------------------

پوست نہ گنجیدن -	بجائی چیزی کردن مصداق - خان آرزو
------------------	---

بقول انندہ بحوالہ فرنگی لک معنی بنیر و بدون موک	در سراج گوید کہ در حق کسی کار کردن سنا میں از کلام
---	--

عرض کند کہ سبب معنی میرا و سوا وغیرہ بجای خوش می آید و در	سدی بر معنی دوم لفظ در بجای) گذشت مولف
---	--

موقدہ اول ناماست پس (ارو و) بحر بقول معنی	عرض کند کہ معنی حقیقی است کہ لفظ در بجای) معنی (بخت)
---	--

فارسی - حرف ربط - جز - سواسے - علاوہ - بن - بنیر -	بجای خودش گذشت (ارو و) کسی کے حق میں گنجد
--	---

بجس بقول برہان و جامع و موید بفتح اول و ثانی و سکون سین بی نقطہ (ا) نرمہ یعنی کہ آن
--

پڑہائی بہتی باشد و (۲) معنی نرمی و سستی ہم آمدہ - خان آرزو در سراج بزرگ ہر دو معنی بالا گوید کہ صاحب
--

رشیدی بہ جیم فارسی و شین مجہ بہ ہین معنی آورده و قوسی بہ سین مہلہ معنی سستی و پیری نوشته
--

و در جہانگیری مشقت و رنج نیز گفته و ہیچ یک ازیں سندیا آورده و اغلب کہ در نرمہ یعنی و نرمی و

وستی تصحیف واقع شدہ لیکن تعین تصحیف ہیچ یکی ازیں ہر دو متوال کردہ - صاحب ناصر می ذکر
--

می کند و گوید که پیش به شین معجمه مبتدل است مولف عرض کند که صاحب جهانگیر می معنی مشتق
 بر (بچش) می آرد که به جیم فارسی و شین معجمه می آید - مخفی مباد که بچش بقول محیط المحيط به فتح مؤلف
 و سکون جیم عربی لغت عرب است بمعنی رواں شونده و آب جاری درواں کننده لازم
 و متحدی هر دو پس فارسیان به تصرف و اعراب و سنی پژه بینی را که رواں کننده نزله
 و ماغ است بدین اسم موسوم کردند و این مفرس باشد و معنی دوم را بر سهیل مجاز گیریم که نرم
 بینی هم نرم است و خیال خود نسبت معنی مشتق بر بچش ظاهر کنیم که ازین جا تعلق ندارد و
 قول صاحب جامع که از اهل زبانست برای معنی دوم معتبر و اینم و برخلاف محقق تصحیف
 پسندی گوئیم که این قسم تحقیق چنانکه اومی کندشان محققین نباشد (ارو و) (دا) نهنا - بقول
 آصفیه هندی اسم مذکر سوراخ بینی - منخره - وکن پس نکیوڑی هکتی ہیں - (۲) نرمی سیتی - بون
بجست | بقول سروری بحواله زفا نگویو بقول برهان بفتح با و جیم و سکون مهله (دا) آو او
 هر چیز باشد و فرمایند که بخای عجمه نیز باین معنی آمده صاحب برهان گوید که (۲) بکسر اول با ضمی حسنت
 و تقصص کردن نیز صاحبان جامع و ناصری و مؤید و انند هم ذکر هر دو معنی کرده اند مولف
 عرض کند که این را بمعنی اسم جامد فارسی زبان گفته اند و ما هم اتفاق داریم و این قدر صراحت
 مزید کنیم که با جا بقول ساطع لغت سنسکرت بمعنی نامی که می نوازند و هپس است اسم مصدر
 با جتا و بجنا که مصاد سنسکرت است و معلوم می شود که اهل هر دو زبان اسم جامد بجست و با جادا
 از ماوه واحد وضع کرده اند و عجیبی نیست که بجست بمعنی صد لغت سنسکرت باشد و فارسیان
 ناواقف از ماخذ در کتابت این سین مهله زاند کردند و سوقیان استعمالش کردند و محاوره خاص
 شد

والله اعلم بحقیقة الحال که قیاس ما بیشتر ازین راه نمی یابد نسبت معنی ووم عرض می شود
که موهده اول زائد است وحت بالفتح و بالضم ماضی مطلق جستن باشد که بالفتح و بالضم می
بمحت کامل معنی این برصدرش کنیم (دارو) (۱) آواز بقول آصفیه فارسی - اسم موهده
شده - الپ - بانگ - بانگ - پکار - صدا - الخ (۲) مصدر جستن کا ماضی مطلق بای زائد
بجشاک | بقول انند بحواله فرنگ فرنگ بکسر اول و فتح دوم و شین معجمه بالف کشیده و
تازی لغت فارسی است یعنی (۱) نعلبند و (۲) آهنگر و (۳) غله فروش - و دیگری از محققین فارسی
زبان ذکر این نکر و معاصرین معجم بزبان ندارند حیث است که سند استعمال پیش نشد ماخذ این
جزین نباشد که پز آخ لغت فارسی قدیم است بمعنی گذ از معاصرین معجم تصدیق این کنند
ماوه آن پز باشد و بجاش مبدل آن که زای هوز بدل شد به جم عربی چنانکه چوزه و چوچه و
سوز و سوج و شین معجمه مبدل غای معجمه چنانکه فراختن و فراشتن و سارخک و سارشاک
پس بجشابه بای فارسی و جم عربی قلب بعض بجاش است و بجشابه بای عربی عوض
مبدلش چنانکه پت و تب کاف آخر برای نسبت یعنی کسی که باگدا از نسبت دارو - آهنگر است
ومن وجه نعل بند هم و غله فروش را بدین اسم موسوم کردن بلحاظ ماخذ البته خلاف قیاس
و جادار که این را مفسر س گری هم از هر دو لغات عرب که بجز بقول منتخب بالتشدید یعنی زدن آ
دشاک بقول انند بمعنی مرد تیز و چالاک پس مرد تیز و چالاک و زدن آهن - آهنگر است
ومن وجه نعلبند و غله فروش را هم توان گفت که غله را کو بیده صاف و پاک کند و این
معنی کنایه باشد (فالاحتر اولی من الاول) و عیبی ندارد که این را بهر سه معنی هم جای گیریم

(ارو و) (۱) نعلبند نگر بقول آصفیہ - چوپایوں کے ٹموں میں نعل لگانے والا (۲) لوہار بقول آصفیہ
 ہندی - اسم نگر - آہنگر - خدا - لوسہ کی چیزیں بنانے والا (۳) غلہ فروش - بقول آصفیہ - اسم نگر -
 بنیا - بقال - اناج بیچنے والا -

گجشک بقول برہان و جامع کبیر اول بروزن سرشک (۱) بمعنی حکیم و دانشمند بود و (۲) مخفف

بنجشک ہم کہ گجشک باشد و عبری عصفور خوانند - صاحب ناصری بزرگ ہر دو معنی نسبت معنی

اول گوید کہ بدیع معنی بزرگشک ہم آمدہ بہ بای فارسی وزای ہوز - صاحب برہان بزرگشک را بہ کسر

بای فارسی و کسر زای ہوز بمعنی اول نوشتہ کہ می آید - خان آرزو در سراج گجشک بہ کسر موعده

وجیم فارسی بمعنی طبیب و گیاه فروش - آورده گوید کہ بزرگشک بہ بای فارسی وزای ہوز تبدیل

آنت و ہم او بزرگشک بہ موعده وزای ہوز گوید کہ تحقیق آنت کہ درین زای فارسی است نہ

تازی چہ تبدیل آن بہ جیم ولالت دارد بریں و صاحب برہان گجشک را بہ کاف فارسی بضم

اول و کسر ثالث آورده و صاحب غیاث بہ کاف عربی مؤلف عرض کند کہ بمعنی اول

بزرگشک اصل است و اسم جامد فارسی زبان بہ بای فارسی وزای ہوز کسور و بزرگشک کہ بہ بای موعده

وزای ہوز کبیر ہر دو می آید بدلیلش کہ بای فارسی بہ موعده بدل شود چنانکہ تپ و تپ و انچه خان آرزو

بر بزرگشک - موعده تحقیق خود بہ زای فارسی ظاہر کند مجر و طبع آزمائی اوست کہ کسی از اہل لغت

ذکر بزرگشک یا بزرگشک (بزرگشک) بزرگشک فارسی نکرد و خود او ہم بجایش تجاہل کردہ و توجہی کہ پیش کردہ

مسئلہ تبدیل جیم عربی است و فی دانند کہ جیم عربی بہ زای ہوز و بالعکس آن ہم بدل شود چنانکہ در

بحث ذکرش کردہ ایم - بالجملہ گجشک تبدیل بزرگشک است کہ زای ہوز بہ جیم بدل شد چنانکہ

چوزه و چوبه و سوز و سونج و بچشک که بابای موحده و جیم فارسی بکسر تین به همین معنی می آید
 مبتدل بزشک گیریم که زای هوز به جیم فارسی هم بدل شود. صاحب قانون دستگیری ذکر این تبدل
 بوشیقه همین سند کرده و جاوارو که بچشک را که به جیم فارسی می آید مبتدل همین بچشک گیریم که جیم
 عربی بفارسی بدل شود چنانکه کاج و کلج این است حقیقت معنی اول. حالا عرض می شود نسبت
 معنی دوم که اصل این بچشک است به ضم کاف فارسی و کسر جیم عربی و مبتدل آن بچشک بکسر
 موحده و کسر جیم عربی که کاف فارسی موحده بدل شود چنانکه گاله و باله اما بر کسر اول بچشک اعتراض
 داریم که چرا بضم اول گیریم و مخفف همین بچشک است که بحدف نون آمده چنانکه
 ایشان و ایشان و این و آمی و اگر بچشک را به کاف عربی معتبر دانیم چنانکه بعضی محققین خیال
 کرده اند که تصفیه آن بجایش کنیم، اندرین صورت هم تبدیل کاف عربی به موحده موافق قیاس
 است چنانکه کوشاسب و بوشاسب خلاصه این است که تغییر حرکات در تبدیل نتیجه محاوره و قیاس
 است که از حقیقت لفظ خبر ندارند و میزنند (تباع زبان شان کنند و دیگر هیچ - (ارو) (ار)،
 حکیم بقول آصفیه - عربی - اسم مذکر - وانا - عقلمند - هوشیار - فیلسوف - طبیب - بید (۲) بچشک
 بقول آصفیه - فارسی - اسم مؤنث - چرپا - گوزیا -

<p>بجق حق آمدن مصدر اصطلاحی - بقول</p>	<p>تا توانی هنر خویش نهان ساز چو عیب و سالک از</p>
<p>بهر شور و غوغا نمودن - مخفی نهادن (بجق حق) بقول</p>	<p>بے هنرانی که بجق آیند از مولف عرض کند که</p>
<p>انند بکسر هر دو جیم عربی لغت عرب است مخفف</p>	<p>ما سجد که در لغات عرب جستم (بجق حق) و (حقیقه حقیقه)</p>
<p>(حقیقه و حقیقه) و حقیقه بمعنی فریاد زدن (سالک می)</p>	<p>را نیا فتمیم - صاحب انند و مره دار قول خود است</p>

اما صحیح معنی معجزه عوض قاف در عربی زبان معنی کرنا۔ ہندی۔ بکواس کرنا۔ یا وہ گوئی کرنا۔	شور و غوغا کروں و بانگ آون آمدہ (کذا) ہرزہ سرائی کرنا۔ صاحب آصفیہ نے دھجک
فی محیط المیٹ اپس جزیر نیست کہ فارسیان ہی جھک، کا ذکر فرمایا ہے۔ ہندی اسم بونٹ	معجزہ رابقت بدل کردہ مفرس کردہ اند چنانکہ بکبک۔ جبک۔ بکواس۔ یادہ گوئی۔ ہرزہ
پچھتاؤ و چھتاؤ و برق و برق (ارو) جھک	سرائی یا جیسے ہر روز کی جھک جھک سے میرا نک میں تم تھا

بجکم بقول سرور می بحیم و کاف تازی بوزن شبنم خانہ تابستانی باشد (رووی ۵) از تو خالی نگار خانہ نجم پز فرزند کیا کشیدہ بر بجکم پڑ صاحب برہان این را یہ ہمین معنی بہ جمیم فارسی آورده و خان آرزو در سراج بر (بجکم بہ جمیم فارسی) گوید کہ بشکم بہ شین معجزه عوض جمیم فارسی ہم آمدہ و فرماید کہ صاحب رشیدی بکسر اول و بای فارسی (بجکم) آورده و صحیح ہان است کہ بالاند کور شد و قول قوسی ہم ہان و باز فرماید کہ بعضی رچکم۔ بای فارسی و تازی قرشت خواندہ اند و این تصحیف بشکم است و بای فارسی خطاست (انہی کلامہ) و بشکم بہ بای فارسی بالکسر و بالفتح و شین معجزہ معنی مطلق ایوان و بارگاہ آمدہ (کذا فی البرہان) مولف عرض کند کہ اصل این بشکم است مراد از بشک و ہم تخصیص بشک بقول برہان بالفتح معنی شبنم است و بہ بای فارسی ہم بہ ہمین معنی آمدہ (الخ) و ہم تخصیص ہجوں پنجم و چارم پس معنی لفظی این مخصوص بہ شبنم و گناہ از شبنم خانہ و سر تا بہ تابستانی و بجکم تبدل آن کہ شین معجزہ بہ جمیم عربی بدل شود چنانکہ کاش و کلج و دیگر جمیم فارسی) ہم تبدلش کہ شین معجزہ بہ جمیم فارسی بدل شود چنانکہ کاشی و کاجی و اگر سند استعمال پیش شود رچکم بہ فوقانی روم) ہم تبدل بشکم کہ شین معجزہ بہ فوقانی ہم تبدل یابد چنانکہ شش

ورخت و (بچکم بہ بای فارسی و جیم فارسی) مبتدل بچکم باشد کہ موحده را بہ بای فارسی بدل کنند چنانکہ اسب اسپ و تب و تب و بلحاظ ماخذ فتح اول صحیح باشد کہ سر (فتائل) (ارو و) سر و بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر - و بکھو باختہ کے چوتھے معنی -

بجگر شیشہ شکستن | مصدر اصطلاحی - ساختن است و این کنایہ باشد (ظہوری ۵) ہمہ مرادف (شیشہ درجہ شکستن) است کہ می آید کہ برو کہ تحفہ مرہم نمی شود و ساقی شکستہ امم بجگر شیشہ شکستن بقول صاحب بحر (۱) مجروح کردن جگر و (۲) بل قرا (ارو و) (۱) جگر کو زخمی کرنا (۲) بے قرار کرنا -

بجکلہ | بقول انند جوالہ فرنگ فرنگ بفتح اول و ثالث و راج لغت فارسی است بمعنی خم یا خمی کہ در اس شراب نہند و فرماید کہ با جیم فارسی ہم آمدہ مؤلفت عرض کند کہ اگر نہ استعمال پیش شود اسم جامد فارسی زبان گفتن آسان است اما وضع لغت متقاضی نسبت کہ این را مرکب و نیم از لفظ نج و گل و ہای نسبت - نج بالفتح بمعنی پالایش آب و تراوش آن بجایش گذشتت و گل بالضم بمعنی مطلق سرخ می آید و این مجاز باشد - پس معنی لفظی این فسوب بہ پالایش آب سنج و کنایہ از خم یا صراحی شراب باشد دیگر بیچ اندرین صورت باید کہ بضم کاف فارسی خوانیم (ارو و) خم بقول آصفیہ - فارسی اسم مذکر - شراب کا مسکا - مذکر - شراب کی صراحی - مؤنث - صراحی کی تعریف با بونہ پر گزری رہے -

بجکل | بقول برہان بضم اول و ثانی بر وزن دہل استخوان شتالنگ است و آن در میان بندگا ساق پای می باشد و بتازی کعب خوانند صاحب رشیدی بجکل و بجول و بژول و بژول ہر چہ بضم بضمین مرادف یکدیگر گفتہ فرماید کہ استخوان کعب کہ بدان بازی کنند صاحبان ناصری و ہفت و اند

ہم ذکر میں کردہ اند صاحب جامع ہمزبان رشیدی خان آرزو در سراج فرماید کہ مخفف بجول و اصل اس بزول کہ زابجیم بدل شد یعنی با صاحب رشیدی متفق مؤلفت عرض کند کہ بزول موحده وزای ہوز نیامدہ و بجول بہ بای فارسی و جیم عربی بہ همین معنی آمدہ و اصل لغت فارسی بزول است بہ بای فارسی وزای فارسی صاحب کتہ ہم کہ مخفف ترکی زبان است اس رالخت فارسی گفتہ پس بزول بہ موحده وزای فارسی بستلش کہ بای فارسی موحده بدل شد چنانکہ تپ و تب و بجول بہ موحده و جیم عربی بستل بزول کہ زای فارسی جیم عربی بدل شد چنانکہ کترک و کجک و بزول مخفف بزول کہ واو حذف شد چنانکہ خاموش و خامش و همچنین بجول مخفف بجول۔ این است حقیقت، اخذ این اسم جامد فارسی زبان گوئیم محققین نازک خیال در تعریف این صراحت کافی نہ کردہ اند، یعنی حقیقی کتب است (۲۱) بسبیل مجاز استخوانی چہار گوشہ و دراز کہ بدال بازی کنند و عربی قرعہ نامند (ارو) دامنہ کی ہڈی مؤنث صاحب اصفیہ نے کتب پر فرمایا کہ عربی اسم مذکر استخوان (۲۲) وہ جو پہل ہڈی جسے زوبازی میں بھیکتے ہیں اور ہار جیت کرتے ہیں۔ پاسہ۔ آپ ہی نے پاسا اور پاسا پر فرمایا ہندی اسم مذکر۔ قرعہ کعب۔ لیکن بقول صاحب ساطع یہ دونوں لغات سنسکرت کے ہیں۔

جلا آمدن | مصدر اصطلاحی۔ جلا گرفتن و روشن شدن (صائب ۵) روی چوں آینه نہ بہاں کن از سوا
آخر جلا خواہم زد و راستی کو چہ و بازار سلامت باشد کہ موی
عرض کند کہ جلا بقول منتخب لغت عرب است لفتح و بالمد و زکا
بیرون کردن چیزی روشن و آشکارا صاحب انشد بحوالہ
مستہی الارب معنی اول را لازم ہم گیر و پس بجلا زد
مصدر اصطلاحی۔ بقول بہار
میرزا جلال اسیر (۵) زابرا دست تو
میرزا جلال اسیر ہم معنی جلا وطن شدن پیدا است

پس معنی اول را مشتاق سند و گیر باشم و شکست	بجلا آهوان در جلوه می آیند اگر چشم تو صتیادانه
که در جلادون (معنی بر آمدن می آید و لیکن بجلا	در فکر شکار افتد از محسن تاثیر با (هر جا حدیث
زون) را برای معنی اول سند و گیر باید (ارو و)	طره جانانه می رود و سوج هوا بجلا پر سخانه می رود
(ا) باهر آنا - بی پرده هونا (۲) جلا وطن هونا - جلا	(اوله با) سحر بدین آینه یا و گلشن کرد و
وطن کرنا -	صبا بجلا پری رفت و از چین بر فاست بوم کولت
الف) بجلا چیزی	عرض کند که از قبیل (لباس کسی رفتن) است و مقصودش
ب) بجلا چیزی رفتن	همان باشد که بالا مذکور شد (ارو و) الف)
چیزی باشد و (ب) بقول وارسته و سحر و مانند شکل	کسی که لباس بی (ب) کسی که لباس بی جان
او تشکل شدن (سا لک یزوی الف) پریزادان	کسی کی شکل اختیار کرنا -

بجهم بقول برهان بضم اول و سکون ثانی و میم که مازک است که میوه درخت گز باشد و بعربی ثمر الطرف
 خوانند و کبیر اول هم آمده صاحبان تا صری و جامع هم ذکر این کرده اند - صاحب انند این را لغت فانی
 گفته صاحب محیط بر بجم گوید که بفتح تین بدیار مصر اسم گز مازج است و گویند عصی الراعی و برکز مازج
 فرماید که کز مازق و کز مازک و کز مازو ثمر اثل و طرفار گویند و بر طرفای فرماید که بفتح طاء و سکون را
 و فتح فا و الف اسم عربی است - بیونانی از یقاید سنا و اقل و طس و برومی موریتقا و بسریانی عرا
 و بفارسی گز و بهندی جهاد گویند - دو نوع می باشد بزرگ آن را اقل نامند و بستانی است
 و ثمر آن بدور و عذبه نام دارد و بهندی (چھوٹی مائیں) و کوچک آن صحرائی و مخصوص باسم طرفا
 و ثمر آن مثلث و بعربی جوز الطرفا و ثمره الطرفا و کز مازج و بفارسی کز مازو و بهندی (ڑی مائیں)

گویند و درخت آن مثل آئل است الا کو چکر سر و خشک در اول و گویند خشک در دوم و شیخ سر و خشک در دوم گفته و در آن جلا و تحلیل و قبض و تقطیع و تخفیف است و منافع بیشتر دارد (لا اله الا انت) عرض کند کہ این لغت دیار مصر است عربی باشد (ارو) مائیں۔ بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم عربی ایک درخت کے پھل کا نام جو بازو سے مشابہ ہے۔ مائیں کی دو قسم ہیں (۱) بڑی مائیں (۲) دوسری چھوٹی مائیں۔

بجنگ بودن نگاہ مصدر اصطلاحی۔ بقول نگاہ باشد۔ مشتاق سند استمال باشم (ارو) بحر تیز دیدن۔ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و معاصرین عجم بزبان ندارند۔ ولیکن خلاف قیاس نیست کہ تیز دیدن بسوی کسی جنگ فرمایا ہے تیز نگاہ سے دیکھنا۔ جنگ کی نظر سے دیکھنا

بجٹو صاحب ہفت بحوالہ قنہ گوید کہ بضم اول و سکون جیم و ضم و نون یو اور سیدہ و وال ہلہ زوہ (۱) یعنی تدر و پرندہ آید۔ صاحب شمس ہمیں لغت راہ معنی (۲) تندر و غرندہ گوید و صراحت کند کہ لغت فارسی زبان است مولف عرض کند کہ دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و معاصرین عجم ہم بزبان ندارند و بختور بہ ہو تدرہ اول و خامی مجہ و تختانی سوم و رای ہلہ در آخر یعنی رعد و شیر غرندہ و بختوہ بہ ہای ہوز آخر ہم بہ ہمیں معنی می آید و تحقیقش ہمہ را بنجا کنیم در ہذا قیاس ہمیں قدر می خواهد کہ صاحب ہفت نظر بر التباس لفظی بختور را بجٹو نوشت و صاحب شمس پیروی او کرد و مگر در معنی تصرفی زائد نکر و چنانکہ کاتب ہفت تندر و غرندہ را در تدر و پرندہ نوشت حیث است کہ محققین از احتیاط کار نمی گیرند۔ اگر معنی بیان کردہ

صاحب ہفت راستی پیش شود تو انیم عرض کرد کہ اسم جامد فارسی زبان است و معنی دوم
 ہم این لغت را بدون سند تسلیم نہ کنیم کہ پایہ صاحب شمس کتر است از ہمہ محققین (ارو و)
 دارا تذر و ایک جنگلی مرغ کا نام ہے۔ مذکر (۲) رعد۔ بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مذکر۔ بجلی کی کوک
 گرج۔ گر گر اہٹ۔

بجو بقول مؤید بالفتح و ضم دوم خرمن باشد و صراحت کند کہ لغت فارسی است و دیگر کسی
 محققین فارسی زبان ذکر ایں نہ کرد و معاصرین عجم بر زبان ندارند اگر سند استعمال پیش شود تو انیم
 عرض کرد کہ اسم جامد باشد معنی مباد کہ بتوہ بہ فوقانی دوم عوض موحده وہای ہوتو در آخر
 بہ این معنی گذشت (ارو و) و یکھو بتوہ۔

بجو ارتق پیوستن (مصدر اصطلاحی) تا یکی ریش گاو باشد کس بز چند چوں ابلہان دوم
 بقول انند بجوالہ فرہنگ فرنگ کنایہ از مرد
 است مؤلف عرض کند کہ معاصرین عجم بزبان
 دارند و موافق قیاس است (ارو و) جو ارتق میں
 جگہ پانا۔ مرنا۔ دکن میں مستعمل ہے۔

بجو ال رفتن (مصدر اصطلاحی) بقول انند
 کنایہ از دغا و فریب خوردن (ظہوری ۵)
 رفت۔ دغا و فریب خورد۔ از ہمین رسم این مصدر
 اصطلاحی قائم شد (ارو و) و صو کا کھانا۔
 فریب میں آنا۔

بجو ج بقول دارستہ و بہا بہر دو جم تازی بروزن بجوج نام شخصی از مشاہیر قمر مساقان
 در ناظم تبریزی ۵) در ہند اگر کسا و شو و جنس کون کشی بڑ دہرہ بجوج و ملک عراق نہ بڑ

مولفٹ عرض کند کہ لغت زند و پازندی نماید کہ فارسیان قدیم بچو جیا مادہ حیوان و فرج زنان را گویند و جاوارد کہ این اسم از زمین لغت وضع شدہ (ارو و) بچو قمر ساقون کے ایک نامی شخص کا نام تھا۔ مذکر۔

• **بچو جیا** بقول برہان و ناصری و درجہ نگیری و ضمیمہ) باجم بر وزن فلونیا بلغت ژند و پاژندرا، مادہ ہر حیوانی و درج (۲) فرج زنان را گویند و در فرسنگ فدائی نوشتہ کہ ہر کہ نشان مادگی داشتہ باشد بتازی نوشت مولفٹ عرض کند کہ یکی از معاصین زروشان گوید کہ بچو ج بلغت قدیم فرج زنان را می گفتند اہتی کلام چغت است کہ کتب لغات میں لغت را ترک کردہ اند۔ پس معلوم می شود کہ در فارسی قدیم کلمہ یاد را آخر کلمہ افادہ بمعنی فاعلی و اتصاف و نسبت می کرد چنانکہ در سنسکرت صاحب ساطع کہ محقق لغات سنسکرت است ذکرش کردہ چنانکہ کپڑا یا بڑا را گویند پس معنی لفظی این فرج دارندہ و در محاورہ مخصوص بہ مادہ حیوان و معنی دوم بر بیل مجاز از بی خبری مانند محاورہ شد و اللہ اعلم (ارو و) (۱) مادہ حیوان - مذکر (۲) فرج نوشت۔ دیکھو اوک۔

• **بچور** بقول برہان و ناصری و جامع بکسر اول بر وزن کشور نام ولایتی است ماہین کابل و ہندوستان صاحب ہفت این قدر اضافہ کند کہ این ولایت نزدیک سواد تیراہ است و بکسر اول و سکون جیم و فتح داویرای مہملہ زوہ آمدہ مولفٹ عرض کند کہ از جغرافیہ زمانہ حال بچو نشان این ولایت بدست نمی آید الا بچور بزیادست نون بعد جیم مقامی است در شمال مشرق دہلی (ارو و) بچور ایک ولایت کا نام تھا جو کابل اور ہندوستان کے درمیان واقع تھا جغرافیہ حال سے اس کا پتا نہیں چلتا البتہ بچور ایک مقام ہے جو دہلی کے شمال مشرق میں واقع ہے۔

بجوش آمدن

مصدر اصطلاحی (دانا) بمعنی زیادہ تر

(ظہوری ۵) گفتم کہ بجوش آمدہ ام از ہمہ برتر

گرم شدن با نعات و جوش زدن چنانکہ بجوش

پختت و لم خامتر از من ہوسی چند و برای

آمدن آب و شیرینی خون و دیگر امثال آن

غیر ذی روح ہم بر سبیل مجاز چنانکہ بجوش آمدن

از گرمی آتش یا حرارت و تمازت سندان از صراغ

لب (ظہوری ۵) لب از تلخی شہد آمد بجوش

اول صائب بمعنی دوم می آید۔ (اردو) جوش

بشرینی زہر خو کرده ایم (ژاردو) جوش میں آنا

میں آنا۔ بقول آصفیہ۔ کھد بانا۔ بلبے اٹھنا۔ ابلنا۔

بقول آصفیہ۔ غصہ میں آنا۔ جذبہ میں آنا۔

(۲) بالیدن و شگفتہ شدن چیزی و سوز پیدا کردن

مست ہونا کے معنوں میں مستعمل ہو سکتا ہے۔

چوں اصناف این بسوی غیر با نعات کنند چنانکہ بجوش

اس لئے کہ آپ ہی نے لفظ جوش پرستی کر خنے لکھے ہیں

آمدن خاک این مجاز معنی اول است (صائب ۵) خون

(۵) مست و بخود شدن چنانکہ بجوش آمدن کسی

اردوی آتشاک می آید بجوش از دم گرم بہاراں خاک آبی

و مجازاً برای چیزی ہم (صائب ۵) اگر چه دیر

بجوش (ژاردو) بالیدہ ہونا۔ شگفتہ ہونا۔

بجوش آدمم باین شادوم ہا کہ ہر صیہ دیر شود گرم دیر

(۳) و ذوق یافتن و ولولہ پیدا شدن چنانکہ

گرد و سر ہا (ظہوری ۵) بہار است از ہوا ی سرور

و بجوش آمدن دل (صائب ۵) زہر نوا دل

در خروش آمد ہا دو بیٹی خواند در نوروز بلبل گل بجوش آمد

عشاق کی بجوش آید ہا ز عند سب مگر نالہ گہوش آید

(دولہ ۵) بجوش آمد و مرگم ز شوق مرگ حلال ہا

ژاردو) جوش میں آنا۔ بقول آصفیہ۔ ولولہ اٹھنا

ستادہ و شندہ بکف عشق گرم قضا بیت (ژاردو)

ذوق پانا۔ ولولہ پیدا ہونا۔ متاثر ہونا کہہ سکتے ہیں

جوش میں آنا۔ بقول آصفیہ۔ جذبہ میں آنا۔ واضح

(۴) بخشم آمدن و جذبہ آمدن چنانکہ بجوش آمدن کسی

ہو کہ اس کے معنے (مست ہونا) بھی ہو سکتے ہیں۔

(۲۲۵)

(۲۲۵)

(۲۲۵)

(۲۲۵)

(۲۲۵)

(۲۲۵)

اس لئے کہ صاحب آصفیہ نے لفظ جوش پرستی کے
 معنی بھی لکھے ہیں۔
 زتاب سحرست چومن بجوش افتد پورا اردو
 بتلای جوش ہونا۔

بجوش آوردن | مصدر اصطلاحی - مستدی
 بجول | بقول بہمان بضم اول بروزن ہول

مصدر گذشتہ و شائع ہر پنج معانی (ظہوری ۱۵)
 استخوان شتالنگ - صاحبان رشیدی و جامع ہم

بجوش آورم باز دیگر ہوس را از پس از پختگی ہا و گر
 ذکر این کردہ اند و ما حقیقت ماخذ و صراحت معانی

غام گرم پڑ صاحب ۱۵) چنان ز سر وی عالم
 این بر بیکل کردہ ایم (اردو) دیکھو بیکل۔

فسردہ دل شدہ ام پڑ کہ روی گرم نمی آورد بجوش مراد
 مصادر اصطلاحی - بقول منتخب

(اردو) (۱) جوش میں لانا۔ جیسے دیگ یا پانی کو جوش
 جولان آمدن

میں لاورد (۲) بالمیدہ کرنا۔ شکنجہ کرنا (۳) ذوق دلانا
 جولان - بقول منتخب

و لولہ پیدا کرنا (۴) جوش میں لانا۔ بقول آصفیہ۔
 برانگیختہ کرنا۔ طیش میں لانا۔ غصہ دلانا۔ بھڑکانا۔

(۵) مست کرنا۔
 برای اسپ پس (الف) رویدن اسپ باشد

بجوش افتادن | مصدر اصطلاحی، بمعنی بجوش
 اسپ (ب) مستدی آن یعنی دو امیدش و مجازاً برای

آمدن است و بتلای جوش شدن در کاری یعنی
 غیر اسپ ہم مستعمل و بحث کامل جولان بجای خود

غلو کردن (ظہوری ۱۵) و لم بجوش ہو سہامی غام
 کنیم۔ (انوری الف ۱۵) زادہ خورشید در تابست

می افتد پڑ نشانہ داند کہ عشقا پدام می افتد پڑ
 از خسار تو پڑ تا چراز لغت ہر ان گلگون جولان

(ولہ ۱۵) کسی کہ در ہوس لعل بادہ نوش افتد پڑ
 آمدہ است پڑ صاحب ۱۵) و لفریبی چون بچول

(۲۳۵۶)

(۲۳۵۶)

(۲۳۵۶) (۲۳۵۶)

آورد آن ماہ را در مردی باید نگہدار و عنان آہ را بچہ (اردو) (الف) دو طرف نارپ) دو طرفانا۔

بجہ | بقول سروری و سراج بوزن پیشہ نام مدینہ است میان فارس و اصفہان و صاحب برہان گوید کہ نام جامی و مقامی صاحب رشیدی بالتفاق سروری صراحت مزید کند کہ بفتح با و جیم تازی مشد و باشد و صاحب جامع مستفق با برہان صاحب انندیس رالغت فارسی گفتہ مؤلف غفلت کند کہ بز با لفتح زمین و پیشہ بلند را گویند (کذا فی البرہان) پس بخمال ما جز اصل است بمعنی بالا و بیج بستلش کہ زای ہتوز بہ جیم بدل شد چنانکہ چوڑہ و چوڑہ فارسیان ہامی نسبت در آخرش آوردہ نام مدینہ نہادند کہ بر پیشہ بلند واقع باشد و معنی لفظی این منسوب بہ پیشہ بلند (اردو) بجہ ایک شہر کا نام ہے جو فارس اور اصفہان کے درمیان واقع ہے مذکر۔

بجہت | بقول انندسوالہ فرسنگ فرنگ بالفتح و نماید کہ در جیون کبشتی سوار شد و قیل کنایہ از معنی بسبب و بہتت مؤلف عرض کند کہ گریہ بسیار مؤلف عرض کند کہ معنی اول خلا موحدہ اول زائد است و یعنی از مستعمل (اردو) قیاس است و مخالف معنی لفظی۔ معاصرین عجمی بر زبان ندارند۔ طالب سند استعمال با شیم۔ مجرد سبب سے وجہ سے۔

بجیون نشستن | مصدر اصطلاحی۔ بقول ضمیر کہ برہان و بگردا، کنایہ از جیون گذشتن (۲) کنایہ کبشتی جیون نشستن و در ۳ اگر بہ بسیار کردن صاحب مؤید ذکر ماضی مطلق این سحوالہ قنیہ کردہ گوید کہ ای جیون را عبور کرد و سحوالہ ادات

قول محققین بالا کافی نیست و معنی دوم موافق قیاس باشد۔ مقصود معنی سوم ہمین قدر است کہ از کثرت گریہ دریای اشک رواں می شود گوید باکی در جیون می نشیند مبالغہ شاعری است دیگر بیج مخفی مباد کہ در اینجا جیون بر سبیل مجاز معنی عام

گیریم نہ رود خاص و حق آنست کہ این مصدر (اردو) (اندی پارہواد) کشتی میں بیٹھنا (۳) بہت
اصطلاحی مادہ بدینا نشستن) قائم کنیم کہ بجای خود نشیندگی رونا آنکھوں سے دریا بہانا۔

موحدہ باہم فارسی

بج | بقول جہانگیری و جامع (۱) اندرون لبوس و آئرا اکتب و کتب نیز گویند رپور بہای جہی
(۲) تاسیلت زیم پر او باد کن بچیت ز کز بہ تپا پنچہ باز خوری تو ز ما بہ پاک (۲) سوی پیش سہر
صاحب برہان صراحت کند کہ ہضم اول و سکون ثانی است۔ صاحب رشیدی فرماید کہ در سروری
بفتح جیم عربی است و این درست تر است چہ قافیہ شعر بفتح جیم تازی است نیز فرماید کہ صاحب
فرہنگ جہانگیری این بیت را از قطعہ پنہا شتہ کہ قافیہ اش برضتم و جیم فارسی است و قافیہ شعر
پور بجای رکات تازیست نہ بر جیم چنانکہ صاحب فرہنگ گمان برودہ خان آرزو در سراج نسبت
معنی اول بذکر قول برہان گوید کہ بدین معنی جیم تازی گذشت و نسبت معنی دوم فرماید کہ بالفتح
باشد و بفارسی لبوس ہم مؤلف عرض کند کہ جزیں نیست کہ بمعنی اول مبتدل و ج بمعنی اول
کہ بجیم عربی گذشت و صراحت ماخذ ہذا سجا کردہ ایم۔ جیم عربی بفارسی بدل شد چنانکہ کالج
و کالج و بمعنی دوم ہم مبتدل معنی دوم صحیح است و اختلاف در معنی این نتیجہ محاورہ باشد کہ پیش
سوی پیش سر کرد بر سبیل مجاز و حرکت اول این بلحاظ ماخذ کہ ذکرش بدین جیم عربی) کردہ ایم
فتح باشد۔ صاحب رشیدی بخشی کہ بر قافیہ شعری کند پی حاصل محض (اردو) (۱) و کیونج کے
پہلے معنی (۲) کا کل بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ سر کے بڑے بڑے آگے لٹکے ہوئے بلدا
بال۔ زلف۔ گیسو۔ لٹ۔ مؤلف عرض کرتا ہے کہ یہ تعریف درست نہیں ہے فارسیوں نے کا کل

کو غیر زلف کہا ہے کاکل وہ بال ہیں جو پیشانی سے اوپر ہوتے ہیں اور زلف سے بلند رہاں قلی خان

(۵) زلف از کاکل پریشان خاطر است و از دست چوں خودی بودن بلاست و۔

بہتاق | بقول وارستہ بحوالہ نصاب ترکی بہ بای فارسی و جیم فارسی مشق و لغت ترکی است

بستی کارور فوقی یزدی (۵) شب فراق خروس سحر نفس نکشید و خوش آن زمان کہ سترش را بہ بزم

از بہتاق و صاحب غیاث بہ موقدہ آورده گوید کہ بعضی بہنوں نوشتہ اند و فرماید کہ در مصطلحات بہ

تشدید جیم فارسی آمدہ۔ مؤلف عرض کند کہ صاحب کنز این را بہ موقدہ و تخفیف آخر۔

لغت ترکی گفتہ و صاحب لغات ترکی ہم کہ موقدہ آورده۔ جزیں نیست کہ فارسیان بہ تشدید

جیم فارسی استعمال لغت ترکی کردہ اند۔ مفرس باشد و پس۔ اگر عوض موقدہ بای فارسی متحقق شود

چنانکہ وارستہ ذکرش کردہ تو انیم عرض کرد کہ مبدلش باشد کہ موقدہ بہ بای فارسی بدل شود و چون

تب و تب۔ کلام فوقی یزدی برای تصنیفہ حرث اول کافی نیست۔ مشتاق سند دیگر باشیم۔

(ارو) چھری بقول اصفیہ۔ ہندی۔ اسم مؤنث۔ کثرک۔ لبیا چاقو جو بند نہ ہو سکے۔ چھوٹا چھرا

بچاہ آوردن | مصدر اصطلاحی۔ بقول انند | خلاف قیاس نیست کہ از قبیل بزیر آوردن باشد کہ

بحوالہ فرہنگ سکندر نامہ بذلت رسانیدن است | می آید (ارو) بیچا دکھانا۔ بقول اصفیہ ذکر دینا

دیگر محققین ازین ساکت و سند استعمال پیش نہ شدہ | خفیف کرنا۔ ذلیل کرنا۔

بچ بچ | بقول سروری بضم و کسر ہر و و با و جیم اول نیز فارسی (۱) سخنی باشد کہ پوشیدہ از مردم

گویند و در (۲) لفظیست کہ شبانان بجز ابدان خوانند شمس فخری (۵) در رستہ انصاف جمال الحق و والدین

ہرگز سخن ظلم نہ گویند بہ بچ بچ و آواز دہدگ شبان ہچو شبانان و خوانند شبانان گلہ را جملہ بچ بچ و صاحب

بصراحت ہر دو جیم فارسی نسبت معنی اول فرماید کہ حرف زون باشد در نہایت آہستگی۔ دوسر گوشی
 را نیز گویند و لفظیست کہ شبانان بجز ابدال نوازش کنند و پیش خو و خوانند و آرتہ بذکر معنی اول
 از ظاہر نصیر آبادی سند آورده (۵) بفریاد و افعال بزم شراب (بہینچ بیچ آہستہ در رخت خواہی
 صاحب بجر ہم ذکر ہر دو معنی کردہ خان آرزو در سراج بر معنی دوم قانع و فرماید کہ بیچ مبتدل بز
 یا بر عکس اس مولف عرض کند کہ سرگوشی بہترین تعریف معنی اول است و این بمعنی اول
 اسم جامد فارسی زبان باشد و بمعنی دوم مبتدل بز بجز چنانکہ خان آرزو اشارہ اس کردہ (اردو)
 (۱) سرگوشی بقول اصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ کہس پوسہ۔ کانابھوسی۔ کاناباتی۔ آپ ہی نے
 ٹکس ٹھیس۔ بھی انہیں معنوں میں لکھا ہے۔ اسم مؤنث (۲) ایک خاص قسم کی آواز جس سے
 چرواہے اپنے بکروں کو بلاتے ہیں یہ ہر ملک میں جدا جدا ہے۔ دکن میں اوہ۔ اوہ)

<p>بچراغ رسیدن مصدر اصطلاحی۔ بقول</p>	<p>استناد کردہ (۵) روزی از آنجا کہ فراخی رسیدن</p>
<p>جہانگیری و ضمیرہ (۱) کتابیہ از رسیدن بخدست</p>	<p>باد سلیمان بچراغی رسیدن و صاحب رشیدی</p>
<p>بزرگی و (۲) رسیدن بدولتی صاحبان بر بان و</p>	<p>ہمزباننش و صاحب شمس ذکر این و ماضی مطلق</p>
<p>بفرماید کہ رسیدن بدولتی یا خدمت دولت</p>	<p>این بہر دو معنی کردہ مولف عرض کند کہ صاحبان</p>
<p>صاحب مؤید نسبت معنی اول رسیدن بدانش</p>	<p>جامع و ناصر ہی کہ از اہل زبانند ازین ساکت خلا</p>
<p>گوید خان آرزو در سراج بر معنی اول قانع صاحب</p>	<p>قیاس نیست بلحاظ فروغ چراغ یعنی بہ روشنی</p>
<p>سروری در ملحقات خود ہمین مصدر را بہ تحتانی ششم</p>	<p>اصل شدن کنایہ باشد از حضوری بخدست و</p>
<p>بہمین دو معنی آورده و برای معنی اول از کلام نظا</p>	<p>یا بزرگی حصول دولت ہم۔ سند نظامی بکار این ہی</p>

کہ متعلق بہ رسیدن باو پچراغ، است۔ طالب شدہ
 و گریہ باشیم۔ معاصرین عجم بزرگان ندارند (ارو) لا
 دولت مند۔ تو نگریہ کسی بزرگ کی خدمت میں حاضر ہونا
 دولت مند ہونا۔

پچراغ گذشتن | مصدر اصطلاحی۔ بقول بحر

و موید و ہفت رسیدن بخدمت کاملی و عارفی موفقت
 عرض کند کہ گذشتن بمعنی رفتن آمدہ در کثافی الموائف
 و چراغ در اینجا بطرف و غش استعارہ باشد از عارف کامل
 بوجہ روشن دلش و معنی این مصدر را بسبیل کنایہ
 گیریم۔ طالب سند استمال باشیم کہ محققین اہل زبان
 و معاصرین عجم ازین ساکت (ارو) کسی عارف
 کامل کی خدمت میں حاضر ہونا۔

بچرک | بقول سروری بحوالہ شرف نامہ بحیم فارسی

بوزن مرفق۔ سخرہ۔ و فریب خوردہ و بحوالہ ادوات
 الفضلا بکسر باو بحیم و سکون ساہم آمدہ صاحبان بران
 و جامع و موید ہم ذکر این کردہ اند خان آرزو در سراج
 گوید کہ تحقیق است کہ بحیم و فتح بحیم و کاف فارسی است

موفقت عرض کند کہ بچرک بقول جہانگیری بہ معنی
 می آید و صاحب برہان معنی بکار نوشتہ بحیم فارسی ہم
 آورده حجت است کہ خان آرزو حجت صحت بچرک
 پیش نہ کرد و ما عرض کنیم کہ (بزرگ) بہ ضم موقدہ و سکون

زای ہوز و فتح رای اہملہ و سکون کاف فارسی اصل

است معنی لفظی این رگ بزرگوارندہ و کنایہ از فریب خوردہ
 و سخرہ و بچار۔ زای ہوز بدل شدہ بحیم فارسی چنانکہ
 پزیشک و بچشک و کاف فارسی بدل شدہ کاف
 عربی چنانکہ گند و گند۔ اختلاف اعراب نتیجہ بے خبری
 از ماخذ باشد کہ در محاورہ و استعمال واقع شدہ و پنجم
 و بچرک بہ ہم اول و بحیم عربی و فارسی می آید آں ہم
 بتدل بزرگ است کہ موقدہ بہ ہم بدل شدہ چنانکہ

عزوب و عزوم و زای ہوز بہ ہم عربی و فارسی چنانکہ

ہوز و سوج و پزیشک و بچشک پس صحت بچرک
 و غیر صحت بچرک کجا باقی ماند چنانکہ خیال خان آرزو
 بلکہ خلاف خیالش تحقیق ما کہ بینی بر قیاس صحیح است
 بچرک اصل است و بچرک بتدلش و چون اہل زبان

<p>یعنی مساحبان سردری و جامع بچرک را بہین یعنی فارسی تسلیم کردہ اندخان آرزو را نمیرسد کہ باہند نثر ادبی حکم صحیح وغیر صحیح بدون حجت و برہان دہ چنانکہ عادت اوست (اردو) فریب کھایا ہوا۔ احمق۔ بچرم خام کشیدن مصدر اصطلاحی۔ بقول انند تغذیب کردن و آن نوعی از سیاست می باشد کہ گوشت</p>	<p>عرض کند کہ مقصود محقق ہند نثر ادبی نہیں نباشد کہ بچرم را در پوست بزیگا و وغیر ذلک تنزیہاً بند کنند استعمال مصدر از نظر مانگہ شست و محققین اہل زبان و معاصرین ازین ساکت۔ بدون سند استعمال تسلیم توں کر د (اردو) جانوروں کی کھال میں بند کرنا۔ یہ تغذیر کی ایک قسم ہے جو مجرم کو کھال میں داخل کرتے ہیں۔</p>
<p>بچر۔ بقول شمس بالفتح لغت فارسی است بمعنی کینہہ مکرگفت عرض کند کہ دیگر کسی از محققین فارسی ذکر این نکرد و معاصرین بچرم بزبان ندارد بخوبی ہمارای اہلہ در آخر باشد عوض زای ہوزا اندر صورت ماخذ بچرگ دانیم کہ بکاف گذشت و جادارد کہ این را مختلف بچرگ گیریم و الاخر اولی من الاول۔ باقی بدون وجود سند استعمال مجرد قول صاحب شمس اعتبار را شاید (اردو) کینہہ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اوچھا۔ کم ظرف۔ دون اہمت۔ سفلہ۔ فرومایہ۔ آپ ہی نے کچر پر فرمایا ہے (اردو) انٹری۔ بیوقوف</p>	<p>بچش بقول جہانگیری در شیدی و برہان با اول شمانی مفتوح (۱) از سہ بی و (۲) سستی و (۳) برج و مشتت مکرگفت عرض کند کہ جزین نیست کہ این را بہتدل بچس دانیم کہ بچیم عربی و سین مہملہ بہر و معنی اول الذکر گذشت۔ چنانکہ کاج و کاج و کستی و کستی صیرحت ماخذ ہمد را بجا کردہ ایم و معنی سوم ہم مجاز و لیکن بچش</p>
<p>از ماخذ یافتہ نمی شود چارہ نیست جزین کہ این را بہت اسم جامد گیریم طالب سند استعمال با بچیم کہ محققین و معاصرین بچم ازین ساکت (اردو) (۱) و بچس کے پہلے معنی (۲) سستی۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم کاہلی۔ الکسی۔ چینی کا نقیص (۳) مشتت بقول آصفیہ۔ عربی۔ اسم مرثت۔ محنت۔ تکلیف۔ و کہ۔</p>	<p>بچش بقول جہانگیری در شیدی و برہان با اول شمانی مفتوح (۱) از سہ بی و (۲) سستی و (۳) برج و مشتت مکرگفت عرض کند کہ جزین نیست کہ این را بہتدل بچس دانیم کہ بچیم عربی و سین مہملہ بہر و معنی اول الذکر گذشت۔ چنانکہ کاج و کاج و کستی و کستی صیرحت ماخذ ہمد را بجا کردہ ایم و معنی سوم ہم مجاز و لیکن بچش</p>

<p>بیشک بقول جهانگیری در شیدی با اول و ثانی مکتوردا (طیب را گویند و اس را پزیشک نیز خوانند (خاقانی ۵) هم رنگ زرشک شد سرشکم و کبکشاوری مجرب چشم بز صاحب برهان بذر معنی اول فریادیکه (۱۲) گیاه فروش را هم گویند صاحب جامع همزبانش حساب سوید گوید که بختتین و قیل کبیر دوم و ایضا بفتح اول در اوت بابای فارسی صحیح است بمعنی (۱۳) رگ زن و طیب کذافی الشرفنامه و بحواله اوت گوید که طیب و فریادیکه صحیح به بای عربی است که در لسان الشعرا هم که مرجع ادات انفضلاست در باب بای تازی آورده خان آرزو در سراج با برهان بهر دو معنی مشتق و گوید که پزیشک بتدل این مؤلف عرض کند که ما برد بچشک (که بر وقده و حیم عربی گذشت حقیقت این بیان کرد و ایم که اسم جامد فارسی زبان پزیشک است به بای فارسی و برای بتوزخان آرزو و غورنکر و با بجمه مرادف است بمعنی اول (بچشک - به بای عربی و حیم عربی)</p>	<p>و معنی دوم مجاز آن که گیاه فروشان هم و م طبابت میزنند و جہلا را گیاه مخصوص برای علاج امراض می دهند که در کن آنرا (کچے گاندی) نامند و معنی سوم هم مجاز باشد که جراح و رگ زن را بدین اسم موسوم کردند که سالچہ زخم می کنند و چون طیب بخندی بیاید که بخاط ما خدای کبیر اول و دوم صحیح است (۱۴) (۱۵) و کچو بچشک کے پہلے معنی (۱۶) کچے گاندی رگ زن اس سبزی فروش کو کہتے ہیں جو کسی قدر خواص نباتات سے واقف ہوتا ہے اور علاج الامراض میں خاص خاص پتوں کا استعمال کرتا ہے جو نیم حکیم کا مصداق ہے ممالک مغربی و شمالی او وہ ہیں ہوتی فروش کہتے ہیں (۱۷) رگ زن - بقول آصفیہ - فارسی - اسم مذکر فصا و فصد کھولنے والا - جراح -</p>
<p>بچشم صاحب انند بہ فتح اول فریادیکہ این کلمہ را اور وقت قبول کردن امری بر زبان رانند تعظیماً لامرہ (خواجہ شیراز ۵) گفتیم کیم و ہان ولست کا مرل کنند پز گفنا بچشم ہر چہ تو گوئی ہماں کنند پز</p>	<p>بچشم صاحب انند بہ فتح اول فریادیکہ این کلمہ را اور وقت قبول کردن امری بر زبان رانند تعظیماً لامرہ (خواجہ شیراز ۵) گفتیم کیم و ہان ولست کا مرل کنند پز گفنا بچشم ہر چہ تو گوئی ہماں کنند پز</p>

<p>موقع پر حاکم کی تعظیم کے لئے بسر و چشم کہتے ہیں</p>	<p>و نیز فرماید کہ ربط بین المصرین و رین بیت تاویلا و توجیہ می خواهد و اغلب کہ معنی نولہ کہم بر سبیل استفہام</p>
<p>برہان نہ اس چشم زخم را گویند یعنی آزاری کسی سیدنا و بقول بحر (۱۲) بزرگ نمودن در نظر کسی ہم صاحبان</p>	<p>انجاری باشد و سوال از زمان نباشد فمائل ہوو عرض کند کہ از کلام خواجہ شیراز مصدر (بچشم کردن) پیدا است کہ بجای خودش می آید در پنجاہمین قدر</p>
<p>موتی و جامع بر معنی اول قانع و خان آرزو و درج بحوالہ برہان ذکر معنی اول و در چراغ ہدایت</p>	<p>کہ فی است کہ فارسیان استعمال این بدون موحده بیشتر می کنند بانہار امثال امر یعنی زید گوید کہ</p>
<p>ذکر معنی دوم کند سلیم (۱۵) ہرگز مرا چشم نیاید فلک سلیم بزرگ حیرتم کہ از چہ بود چشم من کہ بود</p>	<p>زود رو و سیاہ و مخاطب ہو اب می دہد کہ چشم یعنی بالراس و العین و بسر و چشم تعیل حکم می کنم</p>
<p>مکلف عرض کند کہ معنی حقیقی این در نظر آمدن چنانکہ کہ مکتوب توالی الان چشم من نیاید</p>	<p>پس درینجا چشم، مختلف (بچشم) است و (بچشم) مختلف (بسر و چشم تعیل حکم می کنم) و معنی لفظی این</p>
<p>یعنی ندیدم اورا و معنی اول و دوم بر سبیل کتاب باشد (ارو) و کن میں کہتے ہیں آنکھوں میں پرانا یعنی نظر لگنا جیسے نا حق آنکھوں میں پر لگتا یعنی اس کو نظر لگ گئی (۱۲) آنکھوں میں آنا۔ بقول اسیر نظروں میں سمانا۔ (اسیر ۵) میری آنکھوں میں آؤ تم اگر شمشاد قامت ہو بڑ شجر ہتا ہے اکثر سبز دریا کی ترائی سے بزرگ کن میں کہتے ہیں</p>	<p>بالای چشم و با چشم و بسید چشم۔ مابعد ذوق زبان گوئیم کہ مجرد (چشم) داخل محاورہ باشد نہ (بچشم) زارو) بسر و چشم۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ سر آنکھوں سے۔ بطیب خاطر۔ خوشی سے ہو کر عرض کرتا ہے کہ بہت خوب۔ جو حکم۔ جی اچھا یہ حکم کے حکم کا جواب ہے جو محکوم دیتا ہے اور اسی</p>

<p>حقیقی ظاہر است کہ خریدار متاع را برای خریداری بتوجہ تمام می بیند (اروو) خریداری کی نگاہ سے دیکھنا کہہ سکتے ہیں۔ توجہ کامل سے دیکھنا۔</p>	<p>آنکھوں میں بھرنا۔ آنکھوں میں چھنا۔ امیر مینائی نے آنکھوں میں سمانا پر فرمایا ہے۔ نظروں میں بھلا معلوم ہونا۔ نہایت پسند آنا (برق ۵) تو نے بس سے بے پردہ دکھائی صورت تو پھر مری آنکھوں میں ہرگز نہ سمایا کوئی پردہ (۳) نظر آنا۔ وکنا۔ وکن میں کہتے ہیں آنکھوں سے گزنا</p>
<p>بچشم خود دیدن استعمال یعنی حقیقی است و بچشم خویش دیدن (مراد فاش۔ بحث میں باسند بر بچشم دیدن، می آید (اروو) دیکھو بچشم دیدن۔ بچشم خوردن (مصدر اصطلاحی) بقول و اثر</p>	<p>بچشم آوردن (مصدر اصطلاحی) بقول انند مراد بچشم کردن یعنی اعتناء بہ شان چیز یا کردن و برگزیدن (افضلی جرباد خانی ۵) غم تو در دل من همچو دزد خانگی است تا کہ ہر چہ روز بچشم آورد شب دزد و دزد مولف عرض کند کہ سنی حقیقی این دیدن است و در نگاہ داشتن و برگزیدن حاصل اس (اروو) دیکھنا۔ دیکھ رکھنا۔ منتخب کرنا۔ بچشم خریداری دیدن (مصدر اصطلاحی) بقول</p>
<p>بمعنی چشم زخم رسانیدن (صائب ۵) ترسم از دور بچشمش سخن ز ند اہل نظر تو بسکہ چون خواب بہا لب او شیرین است تا صاحب بحر فرماید کہ بجد دیدن و چشم زخم رسانیدن۔ خان آرزو در چراغ گوید کہ بجد دیدن و چشم زخم رسانیدن و بافت عین الجمال خراب ساختن مولف) عرض کند کہ مراد (با چشم خوردن) است کہ بجای خویش گذشت و صراحت معنی بہدراجا کردہ ایم ضرورت ندارد کہ حد را در معنی داخل کنیم (اروو) دیکھو بچشم خوردن۔</p>	<p>بچشم آوردن مولف عرض کند کہ مراد گذشت موافق قیاس ندارد کہ حد را در معنی داخل کنیم (اروو) دیکھو بچشم خوردن۔</p>

بچشم و اشتن

(مصدر اصطلاحی) بقول وارث

عرض کنند کہ مراد منی دوم و سوم (بچشم آمدن)

و بحر دانند نظر بند کردن (حسن بیک رفیع ۵)

باشد حیث است کہ سند استعمال پیش نہ شد لیکن

چوں کسی از چرخ بگریزد کہ مردم را چشم ز انچو ابروی

غلاف قیاس نیست (ارو) و کجیو چشم آمدن کے

تباں پیوستہ می دارد نگاہ ز مولف عرض کنند کہ از سند

دوسرے اور تفسیر سے سنئے۔

پیش کردہ محققین بالا مصدر بچشم نگاہ داشتن)

بچشم دیدن | استعمال صاحب انند گوید کہ خبر

پید است طالب سند دیگر باشیم و گوئیم این مصدر

احتمال صدق و کذب ہر دو دارو اما وقتی کہ گفتہ شود

ہم بر زبان معاصرین عجم است بمعنی (نظر داشتن)

بچشم خود دیدہ ام یا گوش خود شنیدہ ام یا اصلا

و نگران بودن۔ صاحب بحر پر (نظر بند) فرماید کہ

کذب را در اس و غلی نباشد و بر نیقیاس بیایستادن

بمعنی مجوس است۔ پس نظر بند کردن بمعنی مجوس

و بیارفتن (میر خسرو ۵) رفتن جائزاً بچشم خود دیدن

و مقید کردن باشد اندرین صورت در معنی این است

تا بچکس ز من بچشم خویش می بینم کہ جانم می رود

(نظر بند) را داخل کردن خلاف مقصود است کہ

(سعدی ۵) بچشم خویش دیدم و بیابان ز کہ

نگرانی محض و رای قید و بند باشد (ارو) آنکھوں

آہستہ بہت بردار شتابان ز مولف عرض کنند

رکنا بقول امیر نظر حفاظت سے رکنا۔ نگرانی کرنا

کہ از ہر دو سند بالا مصدر بچشم خود یا بچشم خویش دیدن

(ہلال ۵) رات دن آنکھوں ہی میں رکھتے ہیں

پید است کہ بجای خویش گذشت و بچشم دیدن ہم

عاشق ان کو ز پیک نظارہ نگھبان رہا کرتے ہیں

ہمان مقصد پیداکند کہ مخفی آں است یعنی لفظ

بچشم در آمدن | (مصدر اصطلاحی) بقول بحر

خود و خویش درین مخدوف است و این ترجمہ

دفع و دفعار داشتن و اعتبار پیدانمودن مولف

درامی العین) است (ارو) اپنی آنکھ سے دیکھنا۔

بچشم روشنی کسی رفتن

مصدر اصطلاحی ^{آرزو} خان

در چنان عبادت گوید که برای مبارکباد کسی رفتن
 که چشم روشنی مبارکباد است (تاثيره) حرف
 از فروغ روی تو هر گاه می رود با خجلت چشم روشنی
 ماهی رود (مزار جلال اسیر) برق نگاه گرم
 تو آئینه را گدخت با آتش چشم روشنی خار می رویت
 و بوطالب کلیم (بچشم روشنی داغهای کهنه رویت
 تبشمتش نیک تازه در شکال کرد و صاحبان جگر
 اند هم ذکر این کرده اند مولف عرض کند که اصل
 این (روشنی چشم) و نور نظر و قلب اضافتش چشم
 روشنی) و این مرکب وضع شد برای مژده میلاد
 که مولود را نور دیده پدر گویند و مجازاً برای هر یک
 مژده مستعمل شد یعنی برای غیر مولود هم پس (بچشم
 روشنی کسی رفتن) مصدر اصطلاحی قرار یافت
 برای مبارکباد یعنی رفتن برای تهنیت (ارو) مبارکباد
 مبارکباد که لکنه جانان تهنیت که لکنه جانان

بچشم شنیدن

مصدر اصطلاحی - بقول آرت

و بگو و اندو کنایه از دیدن روحیه (بچشم شنیدن)
 بود ز نسب نامه بی نیاز از ایشان چشم و نومی چشم
 مولف عرض کند که صاحب مواروشنیدن را
 بمعنی دیدن با ستاد و بین شعر آورو و صراحت
 ماخذش همدرا بخاکنیم (ارو) و کینا -

بچشم کردن

مصدر اصطلاحی - بقول سروری

و جهانگیری در ملحقات را کنایه از انتخاب کردن -
 خاقانی (ما را چشم کرد که تا صدید او شدیم و از
 پس چشم حمت بر ما نظر داشت و صاحب رشیدی
 بذكر معنی اول گوید که (۲) چشم رسانیدن (که چشم
 زخم رسانیدن است) صاحب برهان بذكر معنی اول
 و دوم فرماید که (۳) تند و تیز نگریستن صاحب جامع
 همزبانش و وارسته بذكر معنی اول گوید که (۴) وقع
 و وقار گذاشتن (طغرا) جام جم خویش را بچشم کند
 چون در آید چشم جانانه و صاحب بحر ذکر هر چهار معنی
 بالا کرده و صاحب مؤید بر معنی دوم و سوم قانع و
 خان آرزو در سراج ذکر معنی اول و دوم بقول الفاظ